

Folkjul II

A Swedish Folk Christmas

Until well into the previous century Sweden was largely a peasant society with folk music an integral part of country life. There were work songs, narrative ballads and, obviously, music for dancing. The girls who herded cattle in summer even developed a striking way of singing – kulning – in order to call the cows home from distant pastures. Starting with the Middle Ages, when Christianity became established across the country, a not always easy coexistence developed between folk culture and religion. Certain hymns were adapted to a folk-music aesthetic while popular traditions acquired a Christian veneer, as witnessed by the rich store of ‘Staffan ballads’, springing from a pre-Christian horse cult but given a new slant as its focus shifted to St. Stephen – the first Christian martyr.

The Folkjul concerts stem, thus, from a rich and vital interplay between ‘folk culture’ and ‘high culture’, revitalizing familiar materials and presenting us with an entirely new view of Christmas. Gunnar Idenstam and S:t Jacobs Chamber Choir have performed a Folkjul more or less every year since 2002. In Idenstam’s arrangements a newly composed halling or polska entwines itself round the old Christmas melodies: an image of how folk musicians and singers dance round the old chorales and hymns and, in the kulning at the end, sing their praise to the Son of God. A cry of joy ... and an encounter between the earthbound and the celestial.

Bis weit in das vorige Jahrhundert hinein war Schweden eine Bauerngesellschaft, in der die Volksmusik – Arbeitslieder, Balladen und vor allem Tanzmusik – einen zentralen Bestandteil des täglichen Lebens ausmachte. Die Mädchen, die im Sommer das Vieh hüteten, entwickelten sogar eine markante Gesangstechnik – „Kulning“ –, um die Kühe von entlegenen Weiden zusammenzurufen.

Im Zuge der Ausbreitung des Christentums bildete sich seit dem Mittelalter eine nicht immer unkomplizierte Koexistenz von Volkskultur und Religion heraus. Einige Kirchenlieder wurden volksmusikalischer gefasst, während volkstümliche Traditionen einen christlichen „Deckmantel“ erhielten: so entstammen etwa die zahlreichen „Staffanslieder“ einem vorchristlichen Pferdekult, gewannen aber mit der Hinwendung zum hl. Stephanus, dem ersten christlichen Märtyrer, eine andere Bedeutung.

Die Folkjul-Konzerte wurzeln mithin in einem reichen und lebendigen Wechselspiel von „Volkskultur“ und „Hochkultur“, was dem wohlbekannten Material neues Leben verleiht und Weihnachten in einem ganz neuen Licht erstrahlen lässt. Gunnar Idenstam und der S:t Jacobs Kammerchor haben seit 2002 fast jedes Jahr ein neues Folkjul-Konzert erarbeitet. In Idenstams Arrangements umrankt ein neu komponierter Halling oder eine neue Polska die alten Weihnachtsmelodien: Sinnbild dafür, wie Volksmusiker und Sänger um die alten Choräle und Hymnen tanzen und im abschließenden Kulning ihr Loblied auf den Sohn Gottes singen. Ein Freudenruf – und eine Begegnung von Irdischem und Himmlischem.

La Suède est restée une communauté agricole longtemps au 20e siècle et la musique populaire faisait partie indissociable du quotidien avec des chansons de travail, des narrations et, évidemment, de la musique de danse. Le chant – sous forme de kulning était même un instrument de travail : les bergères qui menaient les troupeaux aux chalets en montagne l’été se servaient de cette technique pour appeler les animaux dispersés sur de grands espaces et aussi pour échanger des nouvelles avec d’autres jeunes filles leurs collègues. À partir du moyen âge, quand le christianisme s’établit fermement dans tout le pays, la religion et la culture populaire n’ont pas toujours cohabité en parfaite harmonie. Certains psaumes furent adaptés à la musique populaire tandis que les traditions populaires acquirent un vernis chrétien : par exemple les nombreuses mélodies sur Staffan (Étienne), émanant d’un culte hippique préchrétien, qui prit une nouvelle tournure en mettant l’accent sur saint Étienne, le premier martyr.

Le Noël populaire est ainsi le résultat d’une interaction riche et vivifiante entre la culture populaire et la « culture raffinée », où du matériel bien connu acquiert une nouvelle vie et Noël luit d’un nouveau chatoiement. Depuis 2002, Gunnar Idenstam och le Chœur de chambre de l’église St-Jacques (S:t Jacobs Kammarkör) exécutent plus ou moins annuellement leur « Noël populaire ». L’arrangement renferme une danse de halling nouvellement écrite ou une polska sur les vieux noëls : une illustration des violoneux et des chanteuses populaires qui on aurait dit dansaient autour des vieux chorals et hymnes et finalement – dans les derniers kulnings – chantaient les louanges du fils de Dieu. Un cri de joie... et la terre rencontre le ciel.

1 • Från himmelen kom ängeln Gabriel (Gabriel's Message)

Text & musik: trad. från Baskien; svensk text: Eva Norberg-Hagberg

Kör, orgel

Vid våra Folkjulkonsserter fungerar denna gamla julvisa från Baskien som ingångshymn för kör a cappella, förutom några bastoner i orgeln.

In our concerts with Folkjul, this old Basque carol serves as a processional hymn for choir a cappella, with only some bass notes from the organ.

Från himmelen kom ängeln Gabriel.

I ljus han hälsade Maria: "Säll!

O du den högst benådade. Med dig är Gud."

Hell dig, Maria, hell dig. Gloria!

"Välsignad ibland kvinnor, du som tror.

Bland människor din ära ska bli stor,

ty du ska föda Jesus Krist, Emanuel."

Hell dig, Maria ...

Och ödmjukt böjde sig Maria ner:

"Som Herren vill, så vill jag att det sker:

Min själ ska prisa storligen hans heliga namn."

Hell dig, Maria ...

Så skedde det som blev sagt av Gabriel.

Nu här med oss är Gud, Emanuel.

I Betlehem Maria födde Jesus Krist.

Hell dig, Maria ...

From heaven came the angel Gabriel

In shining light he greeted Mary: 'Hail!

Most highly favored lady: God is with you.'

Hail thee, Mary, hail thee. Gloria!

'Blessed among women, you who believe.

All mankind laud and honor thee,

For thy shall bear our Christ, Emanuel.'

Hail thee, Mary...

Then gentle Mary meekly bowed her head

As it pleases God, let it be done.

My soul shall laud and magnify his holy name.'

Hail thee, Mary...

And it happened just like Gabriel said.

Now God is with us, Emanuel.

In Bethlehem the Christ was born

Hail thee, Mary...

2 • Var hälsad sköna morgonstund (All Hail to Thee, O Blessed Morn)

Musik: Philipp Nicolai, 1599; text: J.O. Wallin 1819 (Psalm 119)

Solosång, kör, violin, orgel

Detta är en av mina favoritpsalmer från min barndom längst norrut i Sverige. Den är för alltid förknippad med pudersnö och ett ljus som skiftar i olika blå nyanser. Psalmmelodin är här inramad av en melodi av halling-karaktär. Ulrikas solovers är en bearbetning gjord av Nicke Sjödin till ångermanländska av psalmens första vers.

This is one of my favourite hymns from my childhood in the far north of Sweden, forever associated in my mind with crisp, fluffy snow and a light in different shades of blue. The hymn melody is surrounded by a tune in the form of a halling, a traditional Norwegian male solo dance. Ulrika's solo verse is a adaptation made by Nicke Sjödin of the first verse into ångermanländska, the dialect of the Ångermanland region in the northern part of Sweden.

Var hälsad, sköna morgonstund
som av profeters helga mund
är oss bebådad vorden!
Du stora dag, du sälla dag,
på vilken himlens välbehag
ännu besöker jorden.
Unga sjunga med de gamla,
sig församla jordens böner
kring den störste av dess söner.

*All hail to thee, O blessed morn,
To tidings long by prophets borne
Hast thou fulfillment given;
O sacred and immortal day,
When unto earth, in glorious ray,
Descends the grace of heaven!
Young and old their voices blending,
Praise are sending unto heaven
For the Saviour to us given.*

Goddagen storhålgmåra här
som mängen spådomskonni'n kär
ha sagt en da' skö komma
Du vållsamda' du löckoda'
som gör'n en människ' like gla'
som ålgen då man bomma
ong å, sjong å som gammgöbba,
käringsstöbba be å tåla
för den hävest'n i värld

Han tårar fälla skall som vi,
förstå vår nöd och stå oss bi
med kraften av sin anda,
förkunna oss sin faders råd
och sötman av en evig nåd
i sorgeskalken blanda,
strida, lida dödens smärta,
att vårt hjärta frid må vinna
och en öppnad himmel finna.

Han kommer, till vår frälsning sänd,
och nådens sol, av honom tänd,
skall sig ej mera dölja.
Han själv vår herde vara vill,
att vi må honom höra till
och honom efterfölja,
nöjda, höjda över tiden,
och i friden av hans rike
en gång varda honom like.

*All hail to thee, O blessed morn,
To tidings long by prophets borne
Hast thou fulfillment given;
O sacred and immortal day,
When unto earth, in glorious ray,
Descends the grace of heaven!
Young and old their voices blending,
Praise are sending unto heaven
For the Saviour to us given.*

*Like other men, he tears will shed,
Our sorrows share, and be our aid,
Through his eternal power,
The love of God on us bestow,
And mingle in our cup of woe
The drops of mercy's shower;
Dearly buying through his passion
Our salvation, and to mortals
Opening the heavenly portals.*

*He comes, for our redemption sent,
And by his glory heaven is rent
To close upon us never;
Our blessed Shepherd he would be,
Whom we may follow faithfully
To live with him forever,
Unto realms of glory winging,
Praises singing to the Father
And the Son, and Spirit, ever.*

3 • In dulci jubilo

Kör, violin

Musik 1300-talet / Wittenberg 1533

Text: latinsk-tysk text, 1300-talet; övers.1582, J.H. Åberg 1984 (Psalm 433)

Jag minns att jag hörde denna vackra sång framförd av Kiruna kyrkas kör där min mor var medlem. Jag har lagt till en valsmelodi. Det är en s.k. makaronisk psalm, med text på två olika språk. Originalet är på latin och tyska – en tidig latinsk-svensk version trycktes för första gången i samlingen *Piae Cantiones* år 1582.

I remember hearing this lovely song sung by the local choir of the church in Kiruna where my mother was a member. To it I have added a waltz melody. The text is 'macaronic', meaning that it is a mixture of two languages. The original text is in Latin and German – an early Latin/Swedish version was first published in the Piae Cantiones collection from 1582.

In dulci jubilo vi sjunger nu i tro.

All vår hjärtans glädje är *in praesepio*
och lyser såsom solen *matris in gremio*.

Alpha es et O, Alpha es et O.

O Jesu parvule, låt mig din nåd få se.

Trösta du mitt sinne, *o puer optime*.

Låt mig din godhet finna, *o princeps gloriae*.

Trahe me post te, trahe me post te.

Ubi sunt gaudia uti den helga stad
himlens änglar sjunga *nova cantica*
och alla klockor ringa *in regis curia*.

Eja, vor' vi där, eja, vor' vi där!

In dulci jubilo, we now sing in faith

All the joy of our hearts lies in praesepio
And shines like the sun, matris in gremio.

Alpha es et O, Alpha es et O.

O Jesu parvule, show me your grace,

Comfort my heart, o puer optime.

Let me know your goodness, o princeps gloriae

Trahe me post te, trahe me post te.

Ubi sunt gaudia in the holy city
Where the angels sing nova cantica
And all the bells ring, in regis curia

O that we were there, o that we were there.

4 • Tigggarvisa från Malung (Begging Song from Malung)

Trad.

Solosång, kör, violin, orgel

Staffansvisor finns i ett stort antal varianter i den nordiska julmusik-traditionen, och har sitt ursprung i historien om martyren Sankt Stefan, enligt legenden stallknekt hos Herodes. Denna version från Dalarna har försetts med en nyskriven fiolstämma, och är den första av tre på denna inspelning. "Tigggarvisa" anknyter till ett av syftena med Staffansvisorna – byns unga män besökte traktens gårdar för att tigga ihop mat och dryck till ett ungdomsgille, staffansöl, i mellandagarna.

There are numerous variants of the Staffan ballad in the Scandinavian tradition of Christmas music. Legend claims that Staffan (St. Stephen, the first martyr) was King Herod's stable boy. This version, from Dalecarlia, has been provided with a newly composed fiddle part, and is the first of three Staffan ballads on this disc.

The title – 'Begging Song' – reminds us of one of the purposes of these songs: the young men in every village would visit the surrounding farms to ask for food and drink for a young folks' party – the 'Staffan Beer' – to be held the days after Christmas.

Gumorron gumorron käre far

// käre far, käre far //

Gu låte eder vakna gla

// vakna gla, vakna gla

gossar låt oss lustiga vara

en gång jul om årena bara

hey fara-ladidej //

Gumorron gumorron kära mor

för eder gästning hit vi för

Good morning, good morning father dear

// father dear, father dear //

May your awakening be glad

// be glad, be glad

Lads, let us now sing and be merry

once a year Christmas comes round

hey fara-ladidey //

Good morning, good morning mother dear

we've come for your hospitality

Se på eder skorsten vit
för eran dotter gick vi hit

Jag ser uppå ert fönster ljus
här finns brännvin och öl i krus

Står vi längre utom vägg
// utom vägg, utom vägg//
så fryser isar i vårt skägg
// i vårt skägg, i vårt skägg
gossar och flickor låt oss lustiga vara
en gång jul om åren bara
 hej fara-ladidej//

*How splendid is your whitened chimney
We are here for your daughter's sake*

*I can see through your lit window
jugs of aquavit and beer*

*If we have to stay outside
// stay outside, stay outside//
there'll be icicles in our beards
// in our beards, in our beards
Lads and lasses, let us be merry
once a year Christmas comes round
hey fara-ladidey//*

5 • **Polska av Viktor Gabrielsson (Polska by Viktor Gabrielsson)**

Polska av Viktor Gabrielsson, Älvdalen, Dalarna

Solosång, kör, flöjt, violin, orgel

6 • **Nu sjunga Guds änglar (God's Angels Now Sing)**

Musik: Alice Tegnér; text: Edvard Evers

Kör

I min släkt var det en tradition att kvinnan i familjen sjöng denna sång på julafton-smorgon. Den vackra, lite barnsliga visan är för mig för alltid förknippad med min mor Gunvor, som älskade julen.

In our family there was a tradition among the women of the household to sing this song on the morning of Christmas Eve. This lovely childish song is forever associated with the dear memory of my mother Gunvor, who loved Christmas.

Nu sjunga Guds änglar i himmelens höjd:
God jul! God jul!
Och alla Guds barn stämma in med fröjd:
God jul! God jul!

I Bethlehem lyser på härbärgets strå,
så oskuldsren,
en stjärna för alla i världen stå;
Guds klarhets sken.

Nu går mellan himlen och jorden en led,
så blid, så blid,
där goda Guds änglar gå upp och ned,
med frid, med frid.

*God's angels now sing high up there above:
Merry Christmas!
And all God's children join in the song:
Merry Christmas!*

*In Bethlehem on the straw in the manger
So pure and bright
A star is shining for all of us
God's limpid light.*

*Between heaven and earth a bridge is forged
so sweet, so sweet,
for God's gentle angels to walk upon
in peace, in peace.*

7 • En gangar till kaffet (A Gangar with Your Coffee)

Musik: Sandra Marteleur

Violin, orgel

Gangar är en finstämd norsk folkdans – namnet kommer från verbet ”gå” eller ”gange”. Sandra skrev låten som bröllopspresent till några vänner, och spelade den till kaffet på bröllopfesten.

The gangar is a delicate folk dance from Norway. The name comes from the verb ‘gå’ or ‘gange’, meaning ‘walk’. Sandra wrote the tune as a wedding present to some friends, and played it while coffee was being served at the wedding party.

8 • Det lyser en stjärna (A Star Shines Bright)

Trad.

Solosång, kör, violin, orgel

En folkvisa med en mycket poetisk text om jungfru Maria.

A folk song with a highly poetic text about Virgin Mary.

Det lyser en stjärna i Betlehems stad

Lovad vare Guds heliga namn

Däröver blev jungfru Maria så glad

Och så den helige And

A star shines bright over Bethlehem

Praise be God's holy name

It pleased the Virgin and made her glad

And then the Holy Ghost

Det lyser en stjärna i Betlehems by

Lovad vare ...

Den stjärnan den lyser så högt uppå sky

Och så ...

A star shines bright over Bethlehem

Praise be...

That star shines so high in the sky

And then...

Jungfru Maria till Betlehem gick

Jesus, kär sonen, där hon fick

Hon lindade honom i vitan lin

Och lade honom i krubban in

The Virgin Mary went to Bethlehem

Jesus, the son, there she bore

She swaddled him in whitest linen

And lay him down in the manger

Lilla fru Maja så vacker hon står
med barnet på armen och utslaget hår

See how fair she stands, Maid Mary

The baby on her arm and her hair let down

9 • Nu tändas tusen juleljus (A Thousand Candles are Now Lit)

Text och musik: Emmy Köhler (Ps. 116)

Solosång, violin, orgel

Emmy Köhler skrev sången 1898, och den blev snabbt populär, framförallt som en sång för barn. 1986 valdes den in i psalmboken.

Emmy Köhler composed this Christmas song in 1898, and it quickly became popular, especially among children. Since 1986 it is included in The Swedish Hymnal.

Nu tändas tusen juleljus
på jordens mörka rund,
och tusen, tusen stråla ock
på himlens djupblå grund.

I varje hjärta armt och mörkt
sänd du en stråle blid,
en stråle av Guds kärleks ljus
i signad juletid!

*A thousand candles are now lit
across the darkened globe
and thousand, thousand also glow
upon the deep blue sky.*

*In every heart so cold and dark
now send a gentle ray
a ray of light from God's own love
in blessed Christmastime!*

10 • Christines polska (A Polska for Christine)

Musik: Gunnar Idenstam

Violin, orgel

En polska jag skrev till min vän Christine på hennes födelsedag. Det var enklare att skriva den än att komma på en present åt henne, och att sedan köpa den.

A polska made for the birthday of my friend Christine. It was easier to write it than to figure out what to give her, and then actually buy it.

11 • Staffansvisa / Musette (Staffan Ballad / Musette)

Trad. / J.S. Bach (?)

Solosång, kör, violin, orgel

Detta arrangemang kombinerar ytterligare en Staffansvisa med Musetten från Anna Magdalenas Bachs ”lilla notbok”. Anna Magdalena fick anteckningsboken av sin make Johann Sebastian, men eftersom de allra flesta styckena i den är anonyma vet vi inte om Bach själv komponerade just detta.

This arrangement combines another traditional Staffan ballad with the Musette from the Notebook of Anna Magdalena Bach. It was given to her by her husband, Johann Sebastian but, as almost all of the pieces in it are anonymous, we do not know if Bach himself composed it.

Staffan var en stalledräng
// håll dig väl fålen min //
Han vattnade sina fålar fem
// håll dig väl fålen min
Stjärnorna de tindra så klara
gossar låt oss lustiga vara
en gång blott om året så
en fröjdefull jul vi få //
Hastigt lägges sadeln på
innan solen månd uppgå
Innan någon vaknat har
framme han vid skogen var
Staffan var en stalledräng
han vattnade sina fålar fem

*Staffan was a stable-lad
// Steady now, steed of mine! //
He watered his fine horses five.
// Steady now, steed of mine!
Stars they twinkle clear and bright
Lads, let us now sing and be merry.
Only once a year it comes,
A frolicsome Christmas for us. //
Quickly the saddling is done
Ere the sun has time to rise
Ere a person was awake
He had reached the forest edge
Staffan was a stable-lad
He watered his five steeds.*

12 • Staffan Halling II

Trad.

Kör, flöjt, violin, orgel

Programmets tredje och sista Staffansvisa har istället kombinerats med en halling från Norge.

The third and last Staffan ballad in this programme is here heard combined with a traditional halling from Norway.

Staffan var en stalledräng
// håll dig väl fålen min //
Han vattnade sina fålar fem
// håll dig väl fålen min
Stjärnorna de tindra så klara
gossar låt oss lustiga vara
en gång blott om året så
en fröjdefull jul vi få //
Femte fålen apelgrå
den rider Staffan själv uppå
Nu är värme i vårt sinn
och nu gå vi till stugan in

*Staffan was a stable-lad
// – Steady now, steed of mine! //
He watered his five steeds.
// – Steady now, steed of mine!
Stars they twinkle clear and bright
Lads, let us now sing and be merry.
Only once a year it comes,
A frolicsome Christmas for us //
The fifth steed was a dappled grey,
That Staffan rides upon himself
Now our souls are warm within
And now we step into the house*

13 • En stjärna gick på himlen fram (A Star Passed Across the Sky)

Musik: medeltida julvisa; text: latinsk julsång 1300-talet,
Laurentius Jonae Gestritius 1619, Anders Frostensson 1977 (Ps. 130)

Solosång, kör, flöjt, violin, orgel

Julvisan från medeltiden kombineras här med en folkdoftande valsmelodi.
Mot slutet förvandlas denna till en västsvensk polska med den typiska tidiga tvåan i takten.

The medieval hymn is combined with a folklike waltz melody. This melody is at the end transformed into a polska of western Sweden, with its characteristic early second beat in the bar.

En stjärna gick på himlen fram,
för Österns vise undersam.
Halleluja! Halleluja!

Då fylldes de av glädje stor
till Betlehem de genast for.
Halleluja! Halleluja!

De visste nu att konungen,
var kommen hit från himmelen.
Halleluja! Halleluja!

Den gåva de åt Jesus gav,
guld, rökelse och myrra var.
Halleluja! Halleluja!

Vi också nu vårt offer ger,
åt honom som till oss kom ner.
Halleluja! Halleluja!

Vi tackar dig, o Gud, vår Far,
som Jesus Krist, din Son, oss gav.
Halleluja! Halleluja!

Pris vare Guds barmhärtighet,
i dag och i all evighet!
Halleluja! Halleluja!

*A star passed across the sky
Wondrous to the Eastern wise.
Alleluia, alleluia!*

*They were filled with a great joy
And departed unto Bethlehem.
Alleluia, alleluia!*

*Now they knew that a new King
Had arrived here from heaven.
Alleluia, alleluia!*

*The gift they gave to Jesus Christ
Was gold and frankincense and myrrh.
Alleluia, alleluia!*

*We, too, now our offering bring
To him who has come down to us.
Alleluia, alleluia!*

*We thank you, God our Father,
Who gave us Jesus Christ, your son.
Alleluia, alleluia!*

*Praise be God's mercy and grace
Today and in eternity!
Alleluia, alleluia!*

S:t Jacobs Kammarkör
Foto: © Staffan Engwall

14 • Den signade dag (The Blessed Day)

Trad. (Ps. 175)

Kör

Texten till denna sång tros vara av nordiskt ursprung och menas has nedtecknats ca 1450 för första gången. Melodin finns i en mängd olika versioner, varav denna kommer från Öjebyn i nuvarande Piteå.

The text of this song is of Scandinavian origin and is usually considered to have been written down around 1450. The melody exists in a number of versions, of which the one heard here hails from Öjebyn in the far north of Sweden.

Den signade dag som vi nu här se
av himmelen till oss nedkomma,
Han blive oss säll, han låte sig te
oss allom till glädje och fromma!
Ja, Herren den högste oss alla i dag
för synder och sorger bevar!

Den signade dag, den signade tid
var morgon jag månde betänka,
Då nådenes sol så härlig och blid
rann upp för all världen att blänka
Och herdarne hörde Guds änglar i skyn,
som sjöngo att dagen var kommen.
Men såsom en fågel mot himmelens höjd
sig lyfter på lediga vingar,
Han lovar sin Gud, är glad och förnöjd,
när han över jorden sig svingar,
Så lyfter sig själen i hjärtelig fröjd
till himlen med lovsång och böner.

*The blessed day which now we see
descending upon us from heaven,
He will us bless, and let us behold him
for all our joy and welfare.
Yes, may the Lord protect us today
and shield us from sins and sorrows.*

*The blessed day, the blessed hour,
Each morning I must consider
When the merciful sun, so gentle and sweet,
Rose to shine for all the world.
And shepherds heard the angels above
Singing that the day had come
But just like a bird lifts itself
On its wings towards the heavens,
It praises its God, is pleased and content,
Soaring above the earth;
Thus soars the soul in heartfelt joy,
To Heaven with praise and with prayers.*

15 • Allt vid den ljusa stjärnan (Upon the Bright Star)

Musik: Sofia Sandén; Text: Trad

Solosång, kör

En vacker nyskriven melodi av Sofia Sandén, en av mina vänner och kollegor inom folkmusiken.

*A new, beautiful melody by one of my friends and colleagues in the folk tradition:
Sofia Sandén.*

Allt vid den ljusa stjärnan som lyser för oss här både unge och gamle som jorden den bär	<i>Upon the bright star that shines for us here both the young and the old upon this earth</i>
Solen lyser intet än mörkret sig sänker men stjärnorna på himmelen de blänka	<i>The sun doesn't shine yet the darkness is heavy but the stars in the sky they glitter</i>

16 • Julottan (Christmas Morning)

Polska av Mats Wallman, Saxdalen, Grangärde, Dalarna

Violin, orgel

Denna polska, skimrande i isblå nyanser, är av typen med ett tidigt andra slag i takten, men nu i ett långsamt tempo.

This polska is named after the very early service held in Swedish churches on Christmas Day. Filled with an icy blue light, it is of the type with early second beat of the bar, but this time in a slow melody.

17 • Från himlens höjd (From Heaven Above)

Musik: Martin Luther; text: Martin Luther, Olaus Martini 1617, J.O. Wallin 1817,
A. Henriksson 1982 (Psalm 125)

Solosång, kör, violin, orgel

Denna lutherska koral är också något som väcker barndomsminnen och den är i mitt tycke en av de allra vackraste julsalmerna. I mitt arrangemang inramas Luthers melodi av en nyskriven gangar, och mot slutet bjuder Ulrika på kulning.

This Lutheran choral is another one I associate with childhood and it is to me one of the most beautiful Christmas hymns. I am framing the hymn tune with a new melody in the form of a gangar. Towards the end of the piece, Ulrika treats us to some outbursts of the powerful Swedish singing tradition called kulning.

Från himlens höjd jag bringar bud
till jordens folk från Herren Gud.
Jag ropar ut med frid och fröjd
ett glädjebud från himlens höjd.

Ett barn är fött på denna dag.
Så var Guds råd och välbehag.
Det föddes av en jungfru skär.
Guds egen son det barnet är.

Så må envar nu vara glad
och gå med herdarna åstad
att själv med egna ögon se
vad Herren Gud har låtit ske.

*From heaven above to earth I come
To bear good news to every home;
Glad tidings of great joy I bring
Whereof I now will say and sing:*

*To you this night is born a child
Of Mary, chosen mother mild;
This little child, of lowly birth,
Shall be the joy of all your earth.*

*Now let us all with gladsome cheer
Follow the shepherds, and draw near
To see this wondrous gift of God
Who hath His only Son bestowed.*

Betrakta den som vilar där!
Du vet väl vem det barnet är?
Hans namn är Jesus, jungfruns son,
men himlen kommer han ifrån.

Ack Herre Jesus hör min röst:
Gör dig ett tempel i mitt bröst.
Uti mitt hjärta bliv och bo
så har jag tröst och evig ro.

Låt alltid klinga i min själ
en sång till dig som vill mig väl,
och fyll mitt hjärta med en psalm
till vagsång vid din krubbas halm!

Pris vare Gud som med sitt ord,
har sänt sin Son till denna jord.
Av änglakörer fylls hans hov,
och rymden skallar av hans lov.

*Give heed, my heart, lift up thine eyes!
Who is it in yon manger lies?
Who is this child so young and fair?
The blessed Christ-child lieth there.*

*Ah! dearest Jesus, Holy Child,
Make Thee a bed, soft, undefiled,
Within my heart, that it may be
A quiet chamber kept for Thee.*

*My heart for very joy doth leap,
My lips no more can silence keep;
I too must sing with joyful tongue
That sweetest ancient cradle-song.*

*Glory to God in highest heaven,
Who unto man His Son hath given!
While angels sing with pious mirth
A glad New Year to all the earth.*

♦ ♦ ♦

S:T JACOBS KAMMARKÖR:

Sopraner: Kristina Arn, Margareta Christensen, Kajsa Eriksson, Hallie Reed, Lovisa Sydén,
Märit Wallander, Anna Wallerstedt, Linda Öhlin

Altar: Carina Aronsson, Marie Hilderman, Ivetta Irkha, Camilla Malinowsky,
Adéle Nerelius, Eva Malm Öhrström

Tenorer: Staffan Engwall, Rasmus Krigström, Emanuel Roll, Carl Slettengren, Joakim Slettengren,
Joar Sörensson, Rikard Thelander

Basar: Erik Eriksson, Linus Hammar, Lars Moberg, Lars J. Nilsson, Gustav Nordlander,
Filip Sydén, Mårten Trotzig

Gunnar Idenstam
Foto: © Anna Reet Gillblad

GUNNAR IDENSTAM, konsertorganist, kompositör och folkmusiker, är känd världen över för sitt virtuosa spelsätt, sina halsbrytande improvisationer och sin nyskapande attityd till orgelkonst. Med en gedigen bakgrund i den klassiska musiken är han även präglad av 70-talets folk- och symfonirock och svensk folkmusik – influenser som han strävar efter att förena i sina kompositioner och arrangemang. Efter studierna vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm utbildades han i den franska virtuosa traditionen av den legendariska Marie-Claire Alain i Paris. 1984 blev han den förste – och hittills ende – nordeuropé att vinna den prestigefyllda internationella tävlingen "Grand Prix de Chartres" i improvisation. Sedan 1986 är han verksam som konsertorganist och framträder i prestigefyllda konsertsalar, kyrkor och katedraler världen över. 2012 tilldelades han Kungliga Musikaliska akademins stora Interpretpris, och följande år invaldes han som medlem av akademien. 2013 mottog han också den kungliga medaljen Litteris et artibus för sin framstående orgelkonst.

GUNNAR IDENSTAM, concert organist, composer and folk musician, is internationally recognized for his virtuosic playing, stunning improvisations and untraditional approach to the instrument. Firmly grounded in classical music, but with an enduring love for the folk and symphonic rock of the 1970s and for Swedish folk music, his aim is to bring these influences together in his compositions and arrangements. Following studies at the Royal College of Music in Stockholm, Gunnar Idenstam studied the virtuosic French organ tradition with Marie-Claire Alain in Paris. In 1984 he became the first – and to date, the only – Scandinavian organist to win the Grand Prix de Chartres, the prestigious international competition in improvisation. Since then Idenstam pursues a concert career, performing at prominent venues worldwide. In 2012 the Royal Swedish Academy of Music presented Idenstam with its prestigious 'Interpretpris', electing him a member the following year. Also in 2013 he received the royal Litteris et Artibus medal.

www.idenstam.org

On this disc Gunnar Idenstam plays his own digital Allen organ, Quantum Q 350. The sample setups used are the ones of Cavaillé-Coll and Schnitger. The tunings are Young 2 and Equal.

S:t JACOBS KAMMARKÖR framträder regelbundet vid gudstjänster och konserter i S:t Jacobs Kyrka och Storkyrkan i centrala Stockholm, i en vittomfattande repertoar. Kören har vunnit flera av Europas främsta körtävlingar, såsom European Grand Prix for Choral Singing, och har deltagit i ett stort antal internationella festivaler. 2014 framträdde kören tillsammans med Radiokören och Sveriges Radios Symfoniorkester under BBC Proms i London, och samma år sjöng man även tillsammans med The Rolling Stones på deras konsert på Tele2 Arena i Stockholm. S:t Jacobs Kammarkör har samarbetat med orkestrar som REbaroque, Uppsala kammarorkester, Kungliga hovkapellet, och Estländska kammarorkestern. Kören har beställt och framfört ca 90 verk av tonsättare som Sven-David Sandström, Steve Dobrogosz, Georg Riedel och Andrea Tarrodi, och medverkar på ett 20-tal kritikerrosade CD-skivor.

S:t JACOBS CHAMBER CHOIR appears regularly at concerts and services in S:t Jacob's church and the Stockholm Cathedral, performing a wide-ranging repertoire. The choir has won several of Europe's most important competitions including the European Grand Prix for Choral Singing, and has also participated in a wide array of international festivals. In 2014, the choir assisted the Rolling Stones at their concert in Stockholm, and later that year they participated at the BBC Proms in London. S:t Jacobs Chamber Choir has also enjoyed collaborations with orchestras such as the Uppsala Chamber Orchestra, Royal Swedish Opera Orchestra, Ensemble Philidor, I Solisti di Perugia and the Estonian Chamber Orchestra. The choir has commissioned some 90 works, by composers such as Sven-David Sandström, Urmas Sisask, Steve Dobrogosz and Andrea Tarrodi. S:t Jacobs Chamber Choir is also well-documented on critically acclaimed CD recordings.

www.sjkk.se

S:t Jacobs Kyrka

Foto: © Julian Herzog. Licensed under Creative Commons (CC-BY 4.0)

Gary Graden
Foto: © Arne Hyckenberg

GARY GRADEN föddes i Philadelphia, USA, och leder S:t Jacobs Kammarkör sedan 1984. Gary är utbildad i USA och på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm under Eric Ericson i vars kammarkör han också medverkat som solist och korist. 2005 tilldelades han priset som årets körledare i Sverige och han är efterfrågad som lärare och gästdirigent både i Sverige och utomlands. Gary Graden har som få andra kördirigenter lyckats förena olika musikgenrer med den svenska körtraditionens klangideal. Med den sanna musikantens nyfikenhet framför han också gärna nyskriven musik.

Born in Philadelphia, USA, **GARY GRADEN** is the artistic director of S:t Jacobs Chamber Choir since 1984. He studied in the USA and at the Royal Academy of Music in Stockholm with Eric Ericson, whose chamber choir he has performed with as member and tenor soloist. In 2005 he was elected Sweden's Choral Conductor of the Year, and he is in demand as conductor, teacher and adjudicator throughout the world. Gary Graden has shown a unique capacity for combining varying musical genres with the sonorities of Swedish choral tradition. With the curiosity of the true musician he also enjoys performing newly written works.

www.sjkk.se

Ulrika Bodén

Foto: © Martin von Schmalensee

ULRIKA BODÉN med rötterna i Helgum har de ångermanländska visorna nära hjärtat. Med sitt uttrycksfulla sångsätt räknas hon som en av landets främsta folksångerskor och anlitas som solist och med sina band såväl i Sverige som utomlands. Tidigare var Ranarim Ulrikas huvudband, nu samarbetar hon bl.a. med folkmusiktrion Ahlberg, Ek & Roswall samt Karin Rehnqvist vars vokala verk Ulrika framför återkommande. Senaste skivan är prisade albumet *Te berga blå* – To the Blue Mountains, en kärleksfull hyllning till vall-musiken och dess traditionsbärare.

ULRIKA BODÉN has her roots in Helgum and the songs of Ångermanland are close to her heart. With her expressive style of singing she is regarded as one of Sweden's most foremost folk singers, and appears as soloist and with her bands in Sweden and abroad. A former member of Ranarim, Ulrika currently collaborates with the trio Ahlberg, Ek & Roswall and the composer Karin Rehnqvist whose vocal music she regularly performs. Her latest disc is the acclaimed *Te berga blå* – To the Blue Mountains, with songs and herding calls of the forest.

www.ulrikaboden.se

SANDRA MARTELEUR är folkmusiker och barockviolinist, utbildad på Musik-konservatoriet i Falun och Kungl. Musikhögskolan i Stockholm. Som folkmusiker har Sandra spelat med flera av de stora namnen inom genren. Bland olika samarbeten kan nämnas trion Stormsteg som gett ut skivorna *Leaps and bounds* (2011) och *New Blue* (2015), Gunnar Idenstam och skivan *Songs for Jukkasjärvi* (2010), Lena Willemark och hennes projekt *Bläferdi*, samt arbetet som konstnärlig ledare på Ethno Sweden. Sandra är också verksam som barockviolinist och spelar i ett flertal olika barockensembler.

SANDRA MARTELEUR is active as a folk musician and baroque violinist, and received her training at the Falun Conservatory of Music and at the Royal College of Music in Stockholm. In folk music she performs with the trio Stormsteg, with which she has recorded the discs *Leaps and bounds* (2011) and *New Blue* (2015), Gunnar Idenstam (*Songs for Jukkasjärvi*, 2010) and Lena Willemark in her project *Bläferdi*. Sandra is also active as artistic leader at the international world music camp Ethno Sweden. In baroque music she appears with a number of ensembles and constellations.

Sandra Marteleur
Foto: © Patrik Bonnet

TACK TILL:

Anna Larsdotter-Persson, Eric Ericson International Choral Centre

RECORDING DATA

Recorded in June 2017 at Eric Ericsonhallen, Stockholm

Recording producer, sound engineer, editing & mixing: Christian Starke

BIS's recording teams use microphones from Neumann and Schoeps, audio electronics from RME, Lake People and DirectOut, MADI optical cabling technology, monitoring equipment from B&W, STAX and Sennheiser, and Sequoia and Pyramix digital audio workstations.

Original format: 24-bit / 96 kHz

The music on BIS's Hybrid SACDs can be played back in Stereo (CD and SACD)
as well as in 5.0 Surround sound (SACD)

BOOKLET & GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Gunnar Idenstam

Front cover photo: *Martimo-oja* (cropped) © Juho Holmi

Licensed under CREATIVE COMMONS (CC BY-ND 2.0)

Graphic design: David Kornfeld

BIS Records is not responsible for the content or reliability of any
external websites referred to in this booklet.

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel: +46 8 54 41 02 30 info@bis.se www.bis.se

BIS-2334 © & © 2018, BIS Records AB, Åkersberga